08/02/2022

Συγκλονισμένη η ΠτΔ για τη βεβήλωση της Μονής Σουμελά

/ Επικαιρότητα

Παρουσία της Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κατερίνας Σακελλαροπούλου και του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Ιερωνύμου πραγματοποιήθηκαν το απόγευμα της Τρίτης 8 Φεβρουαρίου 2022 τα εγκαίνια της Έκθεσης «Υπέρ Πίστεως και Πατρίδος – Η συμβολή της Εκκλησίας στον αγώνα του 1821», την οποία διοργανώνει η Ειδική Συνοδική Επιτροπή επί της Ακαδημίας Εκκλησιαστικών Τεχνών της Εκκλησίας της Ελλάδος, σε συνεργασία με το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο.

Στον χαιρετισμό της η Πρόεδρος της Δημοκρατίας δήλωσε, μεταξύ άλλων, συγκλονισμένη από την **πρόσφατη βεβήλωση της ιστορικής Ιεράς Μονής της Παναγίας Σουμελά στον Πόντο**.

Ειδικότερα, υπογράμμισε ότι το Βυζαντινό Μουσείο είναι «τόπος τέχνης και

μνήμης, είναι κιβωτός όχι μόνον απλών τεχνουργημάτων που γέννησε η θρησκευτική πίστη, αλλά και εθνικών συμβόλων. Όπως η εικόνα της Παναγίας Σουμελά – την οποία μνημονεύω σήμερα, συγκλονισμένη από την πρόσφατη βεβήλωση αυτού του μνημείου παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς – μια εικόνα που ο ελληνισμός, και ιδίως ο ποντιακός, θεωρεί κομμάτι αναπόσπαστο της ταυτότητάς του, αφού απεικονίζει την Μητέρα του Θεού, οδηγήτρια και προστάτιδά του στις οδυνηρές περιπέτειες του ξεριζωμού και της προσφυγιάς. Μια εικόνα που εκτέθηκε επί είκοσι χρόνια στους χώρους αυτούς, οι οποίοι σήμερα μας προσφέρουν την σπάνια και πολύτιμη έκθεση, την οποία εγκαινιάζω».

Μάλιστα, τόνισε ότι «Εδώ, στον υποβλητικό χώρο του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου, τα εκκλησιαστικά κειμήλια, οι εικόνες, οι λαϊκές ζωγραφιές, τα τάματα των πιστών, τα φυλακτά των αγωνιστών μιλούν εύγλωττα για τη σύνδεση της θρησκευτικής «πατρίου» πίστεως με την εθνική σωτηρία, για την ταύτιση της Ορθοδοξίας με την εθνική νεοελληνική συνείδηση».

Υπενθύμισε, επίσης ότι σ’ όλη τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας, η Εκκλησία αποτέλεσε στοιχείο ενοποιητικό και διαμορφωτικό της ελληνικής ταυτότητας, δύναμη συνοχής έναντι αλλοθρήσκων και ετεροδόξων, καταφύγιο των διωκόμενων και συμπαραστάτρια του ελληνικού λαού στις δοκιμασίες του. «Διατήρησε τη γλώσσα και την ιστορία, διαπαιδαγωγώντας συστηματικά τα υπόδουλα τέκνα της, διαφυλάσσοντας την πνευματική τους ελευθερία.

Μιλώντας για τη στιγμή του Μεγάλου Ξεσηκωμού, επισήμανε ότι «η Εκκλησία δεν θα προσφέρει στους εξεγερμένους μόνο ηθική συμπαράσταση και πνευματική καθοδήγηση, αλλά θα εισφέρει την ένθερμη συμμετοχή των λειτουργών της. Πάμπολλοι κληρικοί αφιέρωσαν στον κοινό αγώνα του Γένους τη ζωή, την ιερωσύνη, τις οικογένειες, τις περιουσίες τους. ‘Ανοιξαν τα μοναστήρια, αληθινά «προπύργια της επανάστασής μας» κατά τον Μακρυγιάννη, πήραν τα όπλα, σαν απλοί μαχητές, πολέμησαν γενναία, συμμετείχαν στις εθνοσυνελεύσεις, πολλοί θυσιάστηκαν».

Παράλληλα, υπογράμμισε ότι «Ο απλός κλήρος μπήκε ολόθυμα στον αγώνα, όπως χαρακτηριστικά έγραψε ο Φωτάκος, πρώτος υπασπιστής και γραμματικός του Κολοκοτρώνη. «Ο κλήρος εφάνη εις τον αγώνα με τον σταυρόν και με την σπάθην εις τας χείρας, δια να σώση το πλανημένον ποίμνιον και οδηγήση αυτό εις την ελευθερίαν του, φυσικώς, πολιτικώς και θρησκευτικώς».

Ακολούθως, υποστήριξε, ότι «Δεν είναι τυχαίο ότι στους περισσότερους, αν όχι σε όλους, τους πίνακες της ιστορικής ζωγραφικής, τους οποίους φιλοτέχνησαν Έλληνες ζωγράφοι θέλοντας να διασώσουν τη μνήμη των ηρώων που χάρισαν στο

έθνος την ελευθερία του και να αναπαραστήσουν κορυφαίες στιγμές της Επανάστασης, υπάρχει πάντοτε ένας εκπρόσωπος της Εκκλησίας».

Όπως ανέφερε «Από τον εμβληματικό πίνακα του Θεόδωρου Βρυζάκη «Ο Παλαιών Πατρών Γερμανός ευλογεί την σημαίαν της Επαναστάσεως» ως το «Φίλημα. Ο ασπασμός του Παπαφλέσσα από τον Ιμπραήμ» του Ανδρέα Γεωργιάδη – έναν πίνακα που εικονογραφεί το περιστατικό όπως το ζωντάνεψε στο ομώνυμο διήγημά του και ο Μιχαήλ Μητσάκης – οι ιερωμένοι είναι παρόντες, εμψυχώνοντας, πολεμώντας, οδηγούμενοι ακόμα και στο μαρτύριο».

Τέλος, σημείωσε ότι «Τα ονόματά τους και οι πράξεις τους είναι περιλάληητα, αρχής γενομένης από το «Αναστήτωσαν οι Έλληνες» του Παλαιών Πατρών Γερμανού, που κρέμασε ο ίδιος το σπαθί για να ενθαρρύνει τους αγωνιστές. Ο Σαλώνων Ησαΐας, ο Ρωγών Ιωσήφ, ο Μεθώνης Γρηγόριος, ο Γρηγόριος Δικαίος-Παπαφλέσσας, ο Αθανάσιος Διάκος που υπήρξε μοναχός πριν γίνει κλέφτης, νωρίτερα ο Σουλιώτης ιερομόναχος Σαμουήλ στο Κούγκι, είναι μερικά από τα ονόματα που διαφύλαξε η ιστορία, αλλά χιλιάδες οι ταπεινοί και ανώνυμοι παπάδες που εξεγέρθηκαν για την πίστη και την πατρίδα, σε μια στιγμή πνευματικής ανάτασης και υπέρβασης» και πρόσθεσε ότι τους ύμνησε η λαϊκή μούσα, με στίχους πανηγυρικούς: «Γιατί γιορτάζει η Παναγιά, γιορτάζει κι η πατρίδα/ σαν βλέπουν διάκους με σπαθιά, παπάδες με ντουφέκια/ σαν βλέπουν και το Γερμανό, της Πάτρας το Δεσπότη/ για να βλογάει τ’ άρματα, να φχιέται τους λεβέντες».

Καταλήγοντας, συνεχάρη την Ειδική Συνοδική Επιτροπή επί της Ακαδημίας Εκκλησιαστικών Τεχνών της Εκκλησίας της Ελλάδος και το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο για την άρτια διοργάνωσή της έκθεσης, και υπογράμμισε ότι «διακόσια χρόνια από το κορυφαίο γεγονός της νεότερης ιστορίας μας, από τη μεγαλύτερη στιγμή του νέου ελληνισμού, εκθέσεις όπως η σημερινή, εμπλουτίζουν την ιστορική μας μνήμη και βαθαίνουν την αυτογνωσία μας».

ΥΠΕΡ
ΠΙΣΤΕΩΣ
ΚΑΙ
ΑΤΡΙΔΟΣ
ΟΛΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΑΓΩΝΑ ΤΟΥ 1821

Ακολουθεί αναλυτικά ο χαιρετισμός της κυρίας Σακελλαροπούλου:

«Με συγκίνηση εγκαινιάζω την έκθεση "Υπέρ Πίστεως και Πατρίδος", που αναδεικνύει και τιμά τη συμβολή της Εκκλησίας στην Επανάσταση του 1821. Εδώ, στον υποβλητικό χώρο του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου, τα εκκλησιαστικά κειμήλια, οι εικόνες, οι λαϊκές ζωγραφιές, τα τάματα των πιστών, τα φυλακτά των αγωνιστών μιλούν εύγλωττα για τη σύνδεση της θρησκευτικής "πατρίου" πίστεως με την εθνική σωτηρία, για την ταύτιση της Ορθοδοξίας με την εθνική νεοελληνική συνείδηση. Γιατί το Βυζαντινό Μουσείο, τόπος τέχνης και μνήμης, είναι κιβωτός όχι μόνον απλών τεχνουργημάτων που γέννησε η θρησκευτική πίστη, αλλά και εθνικών συμβόλων. Όπως η εικόνα της Παναγίας Σουμελά – την οποία μνημονεύω σήμερα, συγκλονισμένη από την πρόσφατη βεβήλωση αυτού του μνημείου παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς – μια εικόνα που ο ελληνισμός, και ιδίως ο ποντιακός, θεωρεί κομμάτι αναπόσπαστο της ταυτότητάς του, αφού απεικονίζει την Μητέρα του Θεού, οδηγήτρια και προστάτιδά του στις οδυνηρές περιπέτειες του ξεριζωμού και της προσφυγιάς. Μια εικόνα που εκτέθηκε επί είκοσι χρόνια στους χώρους αυτούς, οι οποίοι σήμερα μας προσφέρουν την σπάνια και πολύτιμη έκθεση, την οποία εγκαινιάζω.

Σ' όλη τη διάρκεια της τουρκοκρατίας, η Εκκλησία αποτέλεσε στοιχείο ενοποιητικό και διαμορφωτικό της ελληνικής ταυτότητας, δύναμη συνοχής έναντι αλλοθρήσκων και ετεροδόξων, καταφύγιο των διωκόμενων και συμπαραστάτρια του ελληνικού λαού στις δοκιμασίες του. Διατήρησε τη γλώσσα και την ιστορία, διαπαιδαγωγώντας συστηματικά τα υπόδουλα τέκνα της, διαφυλάσσοντας την πνευματική τους ελευθερία. "Έως τριάκοντα επαρχίας περιήλθον, δέκα σχολεία ελληνικά εποίησα, διακόσια δια κοινά γράμματα", γράφει ο Κοσμάς ο Αιτωλός το 1779. "Μόνη η παιδεία στερεώνει την θρησκεία εις τα έθνη", διαβάζουμε στον Λόγιο Ερμή, το περιοδικό που ίδρυσε στη Βιέννη ο Αρχιμανδρίτης Άνθιμος Γαζής, το 1818. Και όταν θα έρθει η στιγμή του Μεγάλου Ξεσηκωμού, η Εκκλησία δεν θα προσφέρει στους εξεγερμένους μόνο ηθική συμπαράσταση και πνευματική καθοδήγηση, αλλά θα εισφέρει την ένθερμη συμμετοχή των λειτουργών της. Πάμπολλοι κληρικοί αφιέρωσαν στον κοινό αγώνα του Γένους τη ζωή, την ιερωσύνη, τις οικογένειες, τις περιουσίες τους. Άνοιξαν τα μοναστήρια, αληθινά "προπύργια της επανάστασής μας" κατά τον Μακρυγιάννη, πήραν τα όπλα, σαν απλοί μαχητές, πολέμησαν γενναία, συμμετείχαν στις εθνοσυνελεύσεις, πολλοί θυσιάστηκαν. Ο απλός κλήρος μπήκε ολόθυμα στον αγώνα, όπως χαρακτηριστικά έγραψε ο Φωτάκος, πρώτος υπασπιστής και γραμματικός του Κολοκοτρώνη. "Ο κλήρος εφάνη εις τον αγώνα με τον σταυρόν και με την σπάθην εις τας χείρας, δια να σώση το πλανημένον ποίμνιον και οδηγήση αυτό εις την ελευθερίαν του,

φυσικώς, πολιτικώς και θρησκευτικώς”.

Δεν είναι τυχαίο ότι στους περισσότερους, αν όχι σε όλους, τους πίνακες της ιστορικής ζωγραφικής, τους οποίους φιλοτέχνησαν Έλληνες ζωγράφοι θέλοντας να διασώσουν τη μνήμη των ηρώων που χάρισαν στο έθνος την ελευθερία του και να αναπαραστήσουν κορυφαίες στιγμές της Επανάστασης, υπάρχει πάντοτε ένας εκπρόσωπος της Εκκλησίας. Από τον εμβληματικό πίνακα του Θεόδωρου Βρυζάκη “Ο Παλαιών Πατρών Γερμανός ευλογεί την σημαίαν της Επαναστάσεως” ως το “Φίλημα. Ο ασπασμός του Παπαφλέσσα από τον Ιμπραήμ” του Ανδρέα Γεωργιάδη – έναν πίνακα που εικονογραφεί το περιστατικό όπως το ζωντάνεψε στο ομώνυμο διήγημά του και ο Μιχαήλ Μητσάκης – οι ιερωμένοι είναι παρόντες, εμψυχώνοντας, πολεμώντας, οδηγούμενοι ακόμα και στο μαρτύριο.

Τα ονόματά τους και οι πράξεις τους είναι περιλάλητα, αρχής γενομένης από το “Αναστήτωσαν οι Έλληνες” του Παλαιών Πατρών Γερμανού, που κρέμασε ο ίδιος το σπαθί για να ενθαρρύνει τους αγωνιστές. Ο Σαλώνων Ησαΐας, ο Ρωγών Ιωσήφ, ο Μεθώνης Γρηγόριος, ο Γρηγόριος Δικαίος-Παπαφλέσσας, ο Αθανάσιος Διάκος που υπήρξε μοναχός πριν γίνει κλέφτης, νωρίτερα ο Σουλιώτης ιερομόναχος Σαμουήλ στο Κούγκι, είναι μερικά από τα ονόματα που διαφύλαξε η ιστορία, αλλά χιλιάδες οι ταπεινοί και ανώνυμοι παπάδες που εξεγέρθηκαν για την πίστη και την πατρίδα, σε μια στιγμή πνευματικής ανάτασης και υπέρβασης. Τους ύμνησε η λαϊκή μούσα, με στίχους πανηγυρικούς: “Γιατί γιορτάζει η Παναγιά, γιορτάζει κι η πατρίδα/ σαν βλέπουν διάκους με σπαθιά, παπάδες με ντουφέκια/ σαν βλέπουν και το Γερμανό, της Πάτρας το Δεσπότη/ για να βλογάει τ’ άρματα, να φχιέται τους λεβέντες”.

Σήμερα, διακόσια χρόνια από το κορυφαίο γεγονός της νεότερης ιστορίας μας, από τη μεγαλύτερη στιγμή του νέου ελληνισμού, εκθέσεις όπως η σημερινή, εμπλουτίζουν την ιστορική μας μνήμη και βαθαίνουν την αυτογνωσία μας. Συγχαρητήρια στην Ειδική Συνοδική Επιτροπή επί της Ακαδημίας Εκκλησιαστικών Τεχνών της Εκκλησίας της Ελλάδος και στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο για την άρτια διοργάνωσή της».

Φωτογραφίες: Χρήστος Μπόνης

ΥΠΕΡ
ΠΙΣΤΕΩΣ
ΚΑΙ
ΠΑΤΡΙΔΟΣ